Achterhoek Visie 2030

Ruimte voor innovatie, groeien in kwaliteit

RHK ambassadeurs

1. Inleiding

Sinds september 2018 trekken ondernemers, maatschappelijke organisaties en de overheid intensief samen op. Het eerste product van de nieuwe samenwerking in de Achterhoek ligt voor u: de Achterhoek Visie 2030. De visie is opgesteld door de zes Thematafels en de Achterhoek Board. Naast de Achterhoek Raad hebben zo'n 150 bestuurders van Achterhoekse bedrijven, onderwijsinstellingen, gemeenten, zorgorganisaties, ziekenhuizen, woningcorporaties, waterschappen, belangenorganisaties en vele anderen hiervoor hun inbreng geleverd.

Zie de visie als een kompas; waarop richten we onze energie de komende jaren om de Achterhoek het economisch sterke, innovatieve, sociale, prachtige en eigenwijze gebied te laten blijven dat het is? De visie is een voorwaarde voor de flexibele agenda waarmee we inspelen op ontwikkelingen buiten en binnen de Achterhoek. Hierbij is nadrukkelijk aandacht voor samenwerkingskansen met andere regio's in Nederland en over de Duitse grens.

De zes thematafels hebben een belangrijke rol in de uitvoering van deze visie en de vertaling ervan in concrete projecten. En natuurlijk zitten we nu ook niet stil. Er gebeurt heel veel in de Achterhoek: zo groeien en bloeien de innovatiehubs en maken onze kernen een levendige ontwikkeling door. We hebben de ambitie om een 'totaalpakket' voor nieuwe inwoners te organiseren: naast werk ook een passend, verduurzaamd huis, scholen in de buurt, mogelijkheden voor de eventuele partner, groene Achterhoekse energie en slim vervoer op maat. We hopen dat de visie u en iedereen met hart voor de Achterhoek inspireert en dat hij uitnodigt om onze unieke regio op vele fronten verder tot bloei te brengen!

namens de Achterhoek Board,
Mark Boumans
voorzitter

25 maart 2019

Inhoud

1	**Inleiding**	**2**
2	**Vertrekpunt**	**3**
2.1	De wereld om ons heen	3
2.2	De Achterhoek als werelddorp	3
2.3	Wat willen we bereiken?	6
3	**Smart economy**	**7**
3.1	Productieve regio	7
3.2	Gekwalificeerde regio	8
3.3	Bereikbare regio	9
4	**Smart living**	**10**
4.1	Leefbare regio	10
4.2	Schone regio	12
4.3	Gezonde regio	12
5	**Smart Governance**	**14**
5.1	Drie O-samenwerking	14
5.2	De Achterhoek Raad	14
5.3	Monitoring	14
5.4	Financiën	14
	Bijlage: doelenboom	16

Kern van de visie

De Achterhoek is een uniek gebied met een grote potentie voor ontwikkeling. Sterke waarden zijn de prachtige woon- en werkomgeving, de bloeiende en innovatieve economie en de cultuur van samenwerken en vertrouwen. De potentie zien we in de versterking en verbreding van de Achterhoek als open innovatiesysteem, de ruimte voor experimenteren en in het verhogen van de kwaliteit van de leefomgeving zoals de woningen, het buitengebied en de bereikbaarheid. Ruimte voor innovatie, groeien in kwaliteit!

2. Vertrekpunt

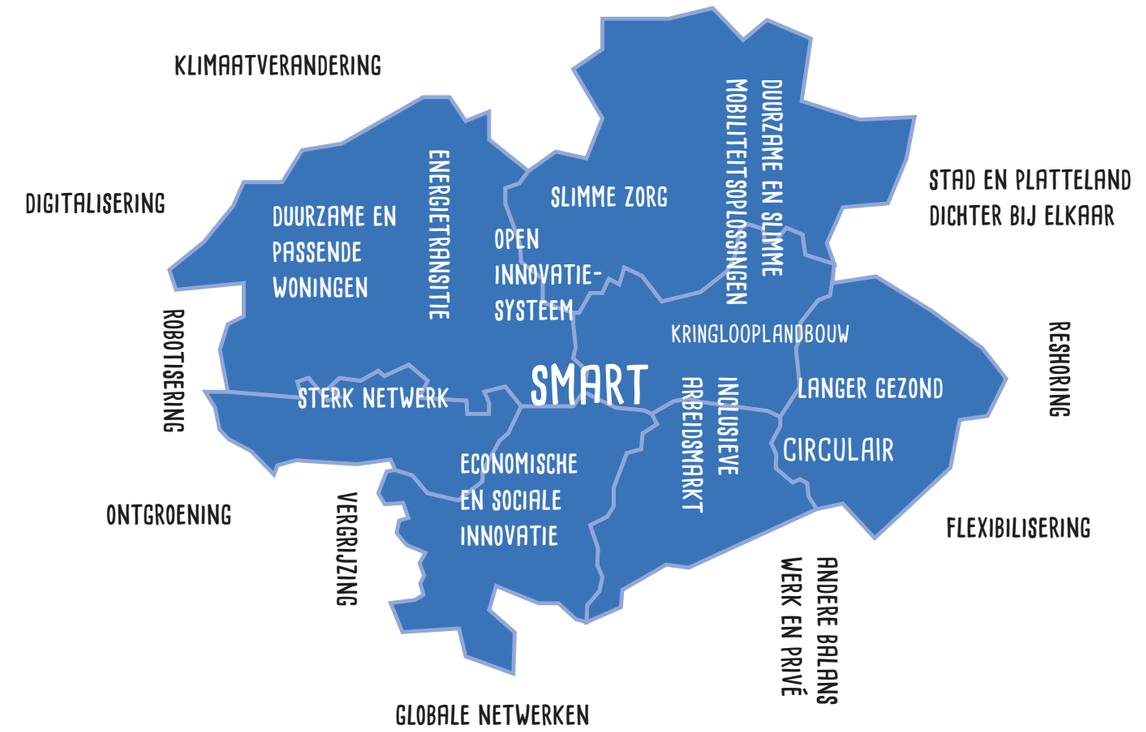
2.1 De wereld om ons heen

De Achterhoek staat niet op zichzelf. De regio functioneert binnen een dynamisch speelveld. Op die wereld om ons heen hebben we geen invloed, maar ze beïnvloedt wel onze ambities. De manier waarop mensen wonen, werken, leren en leven verandert steeds sneller. Digitalisering en robotisering leiden tot reshoring en nieuwe businessmodellen bij onze bedrijven en organisaties. Een tijdige reactie van de Achterhoek op de technologische veranderingen is noodzakelijk om mee te kunnen blijven doen. Die ontwikkelingen vragen ook om een andere benadering voor het aantrekken en vasthouden van werknemers. Het succes van technologische innovatie hangt in toenemende mate af van 'sociale innovatie', nieuwe manieren om het werk te organiseren bij zowel bedrijven, overheden als andere organisaties.Naast de technologische opgaven zijn er andere uitdagingen waar we als Achterhoek een antwoord op moeten zien te vinden. Denk aan de klimaatverandering, de vergrijzing en ontgroening van de bevolking, maar ook aan de opkomst van een generatie die deels andere waarden heeft, zoals een andere blik op werken en recreëren en de wens tot flexibilisering. Uiteindelijk hangen de ontwikkeling van de Achterhoekse economie en het behouden van de leefbaarheid af van de inzet van de Achterhoekers en van hen die dat willen worden. De Achterhoek moet mensen zien te binden, niet alleen degenen binnen de regio die geen passend werk hebben, maar ook nieuwkomers van buiten.

In de Achterhoek is deze uitdaging door de demografische ontwikkelingen (ontgroening en vergrijzing) nog groter dan op andere plaatsen in ons land. Zo verwachten we op termijn tekorten aan gekwalificeerde mensen als we daar nu niet voldoende op anticiperen. Aan de slag!

2.2 De Achterhoek als werelddorp

De context waarbinnen de Achterhoek zich ontwikkelt is turbulent en uitdagend. Tegelijkertijd liggen er ook tal van kansen. Weliswaar speelt een groot deel van het dagelijks leven van de inwoners zich binnen de Achterhoek af; er zijn echter ook sterke verbindingen met omliggende regio's. Denk daarbij aan contacten met kennisinstellingen, zoals Saxion Hogeschool, de Hogeschool Arnhem Nijmegen, de drie universiteiten die Oost-Nederland rijk is en de Hochschulen net over de grens. Maar ook de (circulaire) economie en arbeidsmarkt stoppen niet bij de grens. Er zijn flink wat innovatieve en exporterende ondernemingen in de Achterhoek gevestigd. En vanwege de sterke lokale worteling zullen deze bedrijven, die soms wereldwijd actief zijn, niet zomaar vertrekken. Deze binding heeft te maken met de specifieke regionale cultuur en mentaliteit die er ook voor

zorgt dat Achterhoekers na een verblijf in binnen- of buitenland weer terug willen komen. Blijkbaar geldt voor hen het credo ‘Wie de wereld thuis vindt, voelt zich thuis in de wereld’. Dat is ook wat we graag willen: een gemêleerde bevolking die de economie een impuls blijft geven door de kwaliteiten van de regio te koppelen aan mondiale trends en ontwikkelingen. De Achterhoek vormt eigenlijk een wereld-dorp met wortels én vleugels.

Innovatie en samenwerking: cruciaal

De Achterhoek is een innovatieve en open regio. Voor de toekomst zijn er tal van mogelijkheden om het gebied verder te integreren in wereldwijde netwerken. De Achterhoek vormt steeds meer een open innovatiesysteem. ‘Open’ in de betekenis van kennisdelen, samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen en met steun van overheden ideeën tot ontwikkeling laten komen en naar de markt brengen. De Achterhoek heeft nichebedrijven die spelers zijn op de wereldmarkt, hecht vanouds veel belang aan innovatie en is ook nog eens omgeven door toonaangevende kennisinstellingen (smart economy). Neem daarbij de prachtige omgeving en de krachtige dorpen (smart living) en de conclusie kan alleen maar zijn dat alle randvoorwaarden voor verdere ontwikkeling aanwezig zijn.

Open innovatiesysteem met potentie

Het open innovatiesysteem dat de Achterhoek al is, vraagt om investeringen om dit uit te bouwen en daarmee te versterken. Investeringen niet alleen in de zin van geld, maar in het bewustzijn dat we moeten blijven innoveren, investeren in onderling vertrouwen om over de grens van het eigen bedrijf of organisatie te durven werken en investeren in een hechte drie-O samenwerking. De Achterhoek voldoet aan de factoren van samenwerking en vertrouwen, maar heeft een uitdaging om de nabijheid van kennisinstellingen te organiseren. De samenleving is kennis- en techniekgedreven, digitalisering versterkt dat nog eens, dus die verbinding is cruciaal. Er zijn al tal van initiatieven en zo is het systeem van samenwerkingsvormen ontstaan rondom innovatie en productontwikkeling. Deze open innovatiebenadering is in de technische industrie tot bloei gekomen en sluit aan bij de Achterhoekse maakindustrie. De uitbouw van het open innovatiesysteem in de Achterhoek is ten volle nodig voor de schone (circulair, kringlooplandbouw) en gezonde (zorginnovatie) regio, maar ook voor wonen (verduurzaming van woningen, transformatie van vastgoed) en mobiliteit (nieuwe vervoersconcepten, elektrificatie). Cruciaal naar 2030 toe is de uitbouw van dit open innovatiesysteem in de Achterhoek. Potentie genoeg!

Verbinden over de grenzen heen

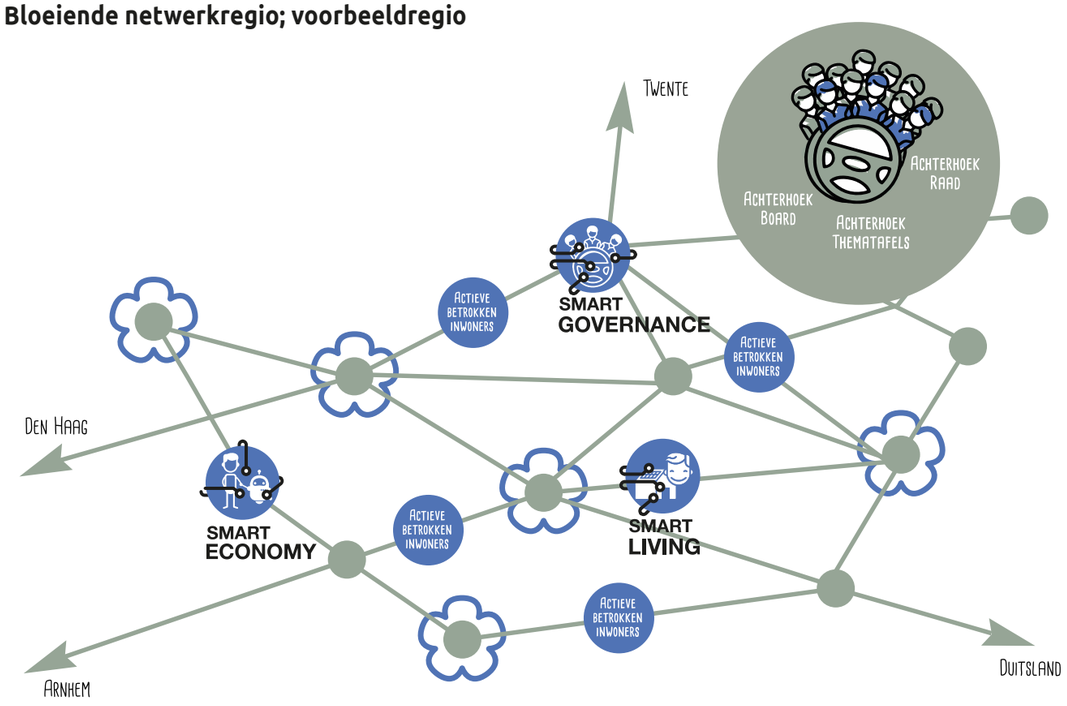
De potentie van de Achterhoek kan alleen ten volle worden benut als we over onze grenzen heen durven kijken. Niet alleen van het eigen bedrijf of instelling, maar ook over de grenzen van onze regio. Denk daarbij aan de relaties met regio’s als Twente, Arnhem-Nijmegen, Regio Clean Tech, Food Valley en natuurlijk ook Duitsland. Onze ligging aan de grens kunnen we meer benutten om zo ons Daily Urban System te vergroten. We zijn onderdeel van de grotere Euregio en kennis en handel zijn volop aanwezig in de Duitse buurregio. Bovendien denken we ‘van buiten naar binnen’: wat hebben wij anderen te bieden? De Achterhoek biedt de ruimte en de mogelijkheden om te experimenteren; wij nodigen het Rijk en anderen uit om daarvan gebruik te maken.

Trend en traditie gaan hand in hand

De voortgaande digitalisering biedt kansen voor de Achterhoekse dorpen: dankzij breedband kunnen ze in een krachtig netwerk opereren en als motor voor initiatieven fungeren – en dat alles in een prettige en rustige omgeving met veel groen. Die omgevingskwaliteiten worden steeds belangrijker: onderzoek laat zien dat buitenlucht, natuur en groen de productiviteit van mensen verhoogt en de stress verlaagt. Voorbeeld: in Japan zijn er al bedrijven die juist in dorpen werkplekken creëren zodat medewerkers zich kunnen concentreren op een klus of nieuwe ideeën kunnen bedenken. Als groene regio bij uitstek heeft de Achterhoek alles in huis om de dorpen een nieuwe rol te geven in de economie – als locaties waar trend en traditie hand in hand gaan. Voor het dorp van de toekomst – van domoticadorp, innovation village tot googletown – moet je in de Achterhoek zijn!

Bloeiende netwerkregio; voorbeeldregio

Verschil stad en platteland wordt kleiner

Naast dorpen heeft de Achterhoek twee regionale centra met regionale voorzieningen die voor de hele Achterhoek van belang zijn: Doetinchem en Winterswijk. Maar ook Bocholt, Zutphen, Arnhem en Enschede liggen in de buurt. De verbinding tussen stad en platteland lijkt de laatste tijd weer sterker te worden. De stad is aan het ‘verlandelijken’ met meer aandacht voor groen, stadslandbouw en streekproducten, terwijl de dorpen ‘verstedelijken’ dankzij snelle internetverbindingen, slim vervoer en grootschalige energieopwekking. Deze stad-landrelaties bieden kansen om het netwerk binnen de Achterhoek en daarbuiten verder te verbreden en te verdiepen.

Kwaliteit en secundaire arbeidsvoorwaarden

De nadruk die steeds meer mensen leggen op de kwaliteit van leven, de leefomgeving en de herkomst van hun voedsel is van belang voor de Achterhoek. De generaties geboren na 1990 denken vaak anders over werk en streven naar een andere werk-privébalans. Het gaat hen minder om een baan met prestige en om het verdienen van veel geld. Juist werk waarin je je kunt ontplooien en werk dat bijdraagt aan een persoonlijk doel wordt gewaardeerd. Deze ontwikkeling brengt met zich mee dat bedrijven de komende periode op een andere manier zullen moeten inzetten op het werven en behouden van mensen en hierin zullen moeten samenwerken. Arbeidsvoorwaarden worden een belangrijke concurrentiefactor. Hierin kunnen extra mogelijkheden voor persoonlijke ontwikkeling een plek krijgen. Voor de Achterhoek is dit bovendien van groot economisch belang; ziekteverzuim omlaag, betekent arbeidsproductiviteit omhoog. Bedrijven die personeel willen trekken en houden, zullen moeten inzetten op flexibele vormen van wonen en werken.

Troef is de inclusieve en integrale aanpak

De Achterhoek onderscheidt zich van andere regio’s door een inclusieve en integrale aanpak tussen de drie O’s (overheid, ondernemingen en maatschappelijke organisaties). De kwaliteit zit ‘m in onze houding: we werken samen, boren kansen aan en doen dat op een eigenzinnige manier. Hiermee zijn we dé voorbeeldregio in ons land. We bieden een samenhangend pakket van wonen, werken, leren en leven; een mooie werkplek, een fijne leefomgeving en een context waarin werk en privéleven met elkaar in balans zijn. Sociale innovatie staat hoog op de agenda, we hebben oog voor de (steeds grotere) tweedeling in de maatschappij. Het streven is dat iedereen mee kan doen!

2.3 Wat willen we bereiken?

Ruimte voor innovatie, groeien in kwaliteit
In 2030 koppelt de Achterhoek een bloeiende en innovatieve economie aan een uitstekend werk-, leer- en woonklimaat. De Achterhoek staat voor flinke opgaven, maar blijft desondanks groeien in kwaliteit. Om deze doelstelling te concretiseren zijn zes streefbeelden geformuleerd voor de Achterhoek die passen in de sterke combinatie van 'smart economy' en 'smart living':

Productieve regio
Gekwalificeerde regio
Bereikbare regio
Schone regio
Leefbare regio
Gezonde regio

Uiteraard is er tussen de zes regionale streefbeelden moeilijk een harde grens aan te geven. Dat willen we ook niet. De productieve regio heeft bijvoorbeeld de gekwalificeerde en gezonde regio nodig en zo zijn er meer verbindingen. De zes streefbeelden sluiten aan bij de zes thema's en laten zich als volgt omschrijven:

- De *productieve* regio richt zich op de regio als open innovatiesysteem, waarbij het gaat om economische én sociale innovatie.
- De *gekwalificeerde* regio richt zich op de beschikbaarheid van de juiste kwaliteiten op de arbeidsmarkt (onderwijs) en het benutten van talenten. Hieronder valt ook de inclusieve arbeidsmarkt, met als uitgangspunt dat iedereen in de Achterhoek mee kan doen.
- De *bereikbare* regio richt zich op duurzame en slimme mobiliteitsoplossingen voor alle vervoersmodaliteiten, en het op een innovatieve wijze verbinden en integreren hiervan.
- De *schone* regio gaat over de energietransitie, verduurzaming en grootschalige energieopwekking, kringlooplandbouw, circulair ondernemen en circulair vastgoed.
- De *leefbare* regio gaat over duurzame en passende woningen en de ontwikkeling van dorpen. Bij die leefbaarheid hoort ook aandacht voor vastgoed, voorzieningen, groen en sociale cohesie.
- De *gezonde* regio werkt aan het langer gezond blijven van mensen door preventie en zorginnovatie.

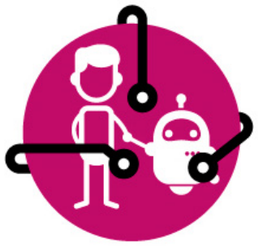
In de volgende hoofdstukken worden de doelstellingen en de aanpak voor de overkoepelende ambitie 'ruimte voor innovatie, groeien in kwaliteit' verder uitgewerkt.

Opgave

De Achterhoek is een economisch krachtige en innovatieve grensregio met veel gespecialiseerde maakbedrijven. Er heerst van oudsher een sterke samenwerkingscultuur, zowel bij inwoners als bij maatschappelijke partners. We zetten onze kracht van open innovatie in, om daarmee onze uitdagingen aan te gaan. Daarvoor is het nodig productiever, inventiever en gezonder te worden.

Een aantal cijfers op een rij:
- **De beroepsbevolking neemt hier veel sneller af dan elders (-12% tot 2030), digitalisering en robotisering leiden tot reshoring bij bedrijven en een groei in vraag naar medewerkers. Er ontstaat kortom een toenemend tekort aan personeel.**
- **De huidige woningvoorraad voldoet niet aan de toekomstige vraag. Het grootste deel (70%) is particulier eigendom, vaak van oudere inwoners. Investeren in de broodnodige kwaliteitsverhoging en duurzaamheid vraagt, zeker voor deze groep, een enorme extra inspanning.**
- **Op basis van de huidige prognoses slaat de nu nog lichte huishoudensgroei over tien jaar om in een daling. Op dit moment is er een tekort aan woningen, op langere termijn lijken er minder woningen nodig te zijn. Dit vraagt om een samenhangende aanpak: het behouden en aantrekken van arbeidskrachten betekent nu een impuls voor de woningmarkt, tegelijkertijd is de uitdaging om toekomstige leegstand te voorkomen.**
- **De bereikbaarheid van Achterhoekse bedrijven en voorzieningen is, zeker voor niet-automobilisten, matig tot slecht. Er zijn slimme en duurzame mobiliteitsoplossingen nodig, onder andere om nieuwe arbeidskrachten aan te trekken.**
- **De verwachting is dat circa 40% van de agrariërs in de Achterhoek in 2030 is gestopt met hun bedrijf. Tegelijkertijd willen we innoveren en inzetten op een circulaire landbouw.**

3 Smart Economy

3.1 Productieve regio

Thematafel Smart Werken & Innovatie
Technologische ontwikkelingen vragen om nieuwe organisatie- en verdienmodellen. Digitalisering en robotisering veranderen onze leef-, leer- en werkomgeving. Om de vergrijzende en ontgroenende Achterhoek verder tot bloei te brengen, zijn innovatieve oplossingen en smart toepassingen nodig die in economisch, sociaal en ecologisch opzicht waarde realiseren. Die oplossingen komen sneller tot stand in een open innovatiesysteem waarin overheden, ondernemers en onderzoeks- en onderwijsinstellingen samenwerken en de Achterhoekse bedrijvigheid, naoberschap en vakmanschap maximaal tot uiting komen.

Wat willen we bereiken?

3% groei van de arbeidsproductiviteit in de maakindustrie en de agrosector.

Sociale innovatie
Sociale innovatie gaat over slimmer, flexibeler en dynamisch organiseren. Om tot technologische innovatie te komen is sociale vernieuwing vereist.

Hoe gaan we dat doen?
Het digitaliseren (smart maken) van de maakindustrie en de agrosector heeft de hoogste prioriteit in het verder ontwikkelen van het Achterhoekse open innovatiesysteem. Door slim te werken en slim te innoveren, worden ook dwarsverbanden gelegd met de digitalisering van de zorg, bouw, de recreatieve en de creatieve sector. Een mooie spin-off en een noodzakelijke verbreding van smart werken.

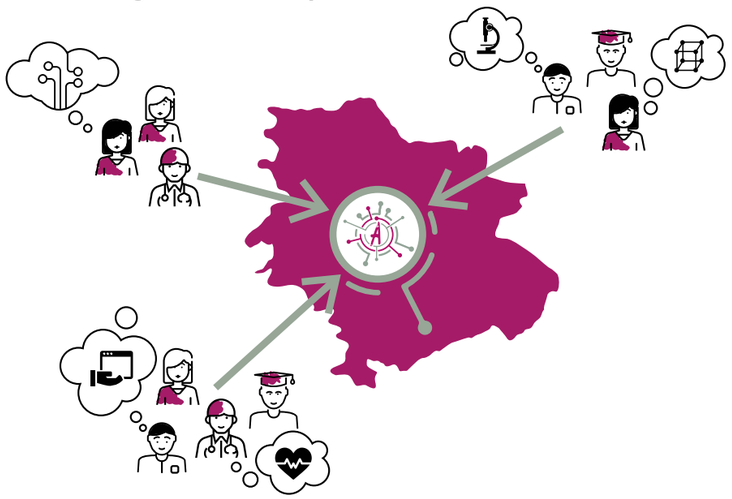
Smart Hub
Inmiddels werken meer dan 140 bedrijven samen aan het aantrekken van (jong) talent, vanuit de filosofie dat ze samen veel meer nieuwe mensen aan de Achterhoekse economie kunnen binden. SmartHub ontsluit een grote hoeveelheid vacatures, werkt aan bekendheid bij universiteiten en hogescholen en biedt talentprogramma's voor trainees en afstudeerders.

Door in te zetten op 35 kennisdeel- en businessclusters wordt slim innoveren gestimuleerd, waarbij we verbinding zoeken met onze Duitse buren (zoals samenwerking met de Duitse Hogescholen) en onze buurregio's. Daarnaast faciliteren we startende bedrijven (start-ups) door het opzetten van broedplaatsen (incubators) voor hightechbedrijven, ondersteund door gevestigde ondernemingen. En bedrijven die willen groeien (scale-ups) faciliteren we met een versnellingsnetwerk (accelerator).
Slim werken krijgt vorm door medewerkers te ondersteunen met 'Leven Lang Ontwikkelen'. Om nieuwe medewerkers te binden, zijn we bezig dé stage- en afstudeerregio van Nederland te worden.

"Noaberschap is een perfect uitgangspunt voor de verdere uitbouw van een open innovatiesysteem Achterhoek."
Jan Kaak, voorzitter Smart werken & Innovatie

Wat gaat de Achterhoeker merken van de Visie 2030?
- **Economie bloeit**
- **Werkgelegenheid voor iedereen**
- **Goede scholing beschikbaar**

Voldoende gekwalificeerd personeel

3.2 Gekwalificeerde regio

Thematafel Onderwijs & Arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt is voortdurend in beweging. Er ontstaan nieuwe beroepen, terwijl andere typen werk verdwijnen. De banen van de toekomst brengen andere, vaak hogere eisen met zich mee. Daarbij zien we vooral een verschuiving richting het hogere mbo-niveau en het hbo. De arbeidsmarkt is in veel gevallen zelfredzaam en reguleert zich deels zelf. Soms is er echter een vraagstuk waarvoor de arbeidsmarkt niet zelf met een oplossing kan komen. De banengroei is omvangrijk genoeg om de werkloosheid te laten dalen. Tegelijkertijd is de groei niet sterk genoeg om kansen aan iedereen te kunnen bieden. Zo vormen mensen met een vmbo-opleiding, 55-plussers, arbeidsbeperkten en degenen met een minder courant beroep kwetsbare groepen.

Wat willen we bereiken?

In 2030 zijn vraag en aanbod op de arbeidsmarkt meer in evenwicht

Om deze ambitie te bereiken zullen we de kwantitatieve opgave binnen het scenario ‘talent benutten’ uit de Transitieatlas Beroepsonderwijs (2017) moeten realiseren. In totaal gaat het om het aantrekken van ruim 27.000 arbeidskrachten in de periode 2018-2025. Van deze groep moet ongeveer 7.000 universitair of hbo geschoold zijn, 14.000 mbo geschoold en 6.000 vmbo geschoold. Hierbij kiezen we de komende jaren expliciet voor de sectoren Techniek (waaronder naast de maakindustrie ook de bouw en logistiek vallen) en Zorg. Voor de overige sectoren worden de ontwikkelingen goed in de gaten gehouden en wordt zo nodig actie ondernomen.

Hoe gaan we dat doen?

Onder het motto ‘De Achterhoek werkt het fijnst’ gaan we met twee hoofdthema’s aan de slag: de Human Capital Agenda en de inclusieve arbeidsmarkt. Voor een evenwichtige arbeidsmarkt moet de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt optimaal zijn. Anders gezegd: de instroom vanuit het onderwijs naar moeilijk vervulbare vacatures moet groter worden. Hiervoor wordt onder andere ingezet op het doorontwikkelen van hybride leersystemen

“De thematafel gaat ervoor zorgen dat de jeugd kennismaakt met techniek en zorg en dat er voldoende en geschikte praktijkleerplekken en stageplekken zijn. Ook maken we ons sterk voor een Leven Lang Ontwikkelen, het reduceren van taalarmheid en voor grensoverschrijdende samenwerking. Verder zetten we ons in voor een betere beeldvorming rondom inclusief werkgeven en werknemen en het borgen van de formele basis van het Werkbedrijf.”
Karel Bonsen, voorzitter Onderwijs & Arbeidsmarkt

Met de Human Capital Agenda zetten we in op een leven lang ontwikkelen van de beschikbare beroepsbevolking, instroom van jong talent en het benutten van grensoverschrijdende mogelijkheden voor scholing. De negatieve arbeidspendel die de Achterhoek op dit moment kent (mensen die in de Achterhoek wonen, maar buiten de Achterhoek werken) zouden we graag willen keren naar een positieve arbeidspendel. Bij deze doelstelling ligt er een relatie met Smart werken.
Om een inclusieve arbeidsmarkt te bevorderen, geven we invulling aan het sociaal akkoord van 2013. We maken ons sterk voor iedereen die ondersteuning nodig heeft bij het vinden van een plek op de arbeidsmarkt. Door een gezonde leefstijl te stimuleren, kan de arbeidsparticipatie groter worden, meer mensen kunnen aan het werk en het ziekteverzuim gaat omlaag. Hier liggen duidelijke verbindingen met De Gezondste Regio.

3.3 Bereikbare regio

Thematafel Mobiliteit & Bereikbaarheid

Een goede bereikbaarheid is voor de Achterhoek een essentiële voorwaarde om economisch te kunnen groeien en de leefbaarheid in het gebied en de aantrekkelijkheid voor toeristen op peil te houden. Dat geldt zeker in de huidige tijd waarin de afstand tot voorzieningen op het platteland groeit. Ook goede (OV) verbindingen met Duitsland zijn voor ons als grensregio van groot belang. Zonder vervoer staat de regio letterlijk en figuurlijk stil.

Wat willen we bereiken?

In 2030 is er energieneutraal, betaalbaar en betrouwbaar vervoer voor iedereen die zich vanuit, naar en door de Achterhoek wil verplaatsen.

Hiervoor moeten zowel de hoofdinfrastructuur als de regionale en lokale infrastructuur kwalitatief en kwantitatief op orde zijn. Het is de bedoeling dat reizigers hun reis straks eenvoudig kunnen plannen via telefoon en internet. En idealiter zijn er in de Achterhoek geen belemmeringen meer voor reizigers en vervoerders tussen Nederland en Duitsland.

“In 2030 moet het voor iedereen mogelijk zijn een reis te boeken en te plannen via één digitaal loket van en naar elke locatie in de Achterhoek.”
Rens Steintjes, voorzitter Mobiliteit & Bereikbaarheid

Hoe gaan we dat doen?

We sluiten aan bij de drie hoofdthema’s in de Mobiliteitsvisie 2030; Betrouwbaar & robuust, duurzaam en slim.
‘Betrouwbaar en robuust’ gaat over het realiseren van betrouwbare vervoersvoorzieningen. Om dit te bereiken zijn een goed doorstromend hoofdwegennet, het versnellen van OV-connecties en regionale fietsverbindingen nodig. We willen van de N18 een toekomstgerichte ‘Smart N18’ (veilig met een goede doorstroming) maken en we treffen maatregelen om een vlotte aansluiting van de A12 op de A18 te bevorderen. Ook blijven we investeren in de ruggengraat van het openbaar vervoer in de Achterhoek en willen we verbindingen versnellen door betere over- en instapmogelijkheden. Het opheffen van de belemmeringen voor reizigers tussen Nederland en Duitsland (zowel regionale verbindingen als goede aansluiting op internationale spoorverbindingen) heeft daarbij onze aandacht.

Bij ‘duurzaam’ werken we toe naar duurzame vervoerswijzen die bijdragen aan klimaatadaptatie. Daartoe investeren we in energieneutraal mobiliteitsgedrag en een veilig en fijnmazig fietsnetwerk. De opkomst van de e-bike biedt in een gebied als de Achterhoek kansen om de fiets als alternatief vervoermiddel in te zetten.
We stimuleren en faciliteren emissieloos vervoer, onder andere door het realiseren van voldoende laadstations voor duurzame energie.

‘Slim’ richt zich op betaalbare en slimme vervoersvoorzieningen. We willen vooroplopen in slimme en sociale mobiliteit en de eerste rurale MaaS-pilotregio worden. Het concept Mobility as a Service (MaaS) zal als een soort marktplaats voor mobiliteit gaan fungeren. Reizigers kiezen, plannen en betalen bijvoorbeeld via de smartphone zelf de optimale vervoersoplossing. Ook zetten we ons in voor slimme oplossingen die het goederenvervoer efficiënter en duurzamer maken. Zo werken we aan een sluitend netwerk voor Langere en Zwaardere Vrachtautocombinaties (LZV’s), waarmee we de efficiëntie en de duurzaamheid van het goederenvervoer verhogen.

Netmobil: Mobility as a Service
Met het project Mobillity as a Service (MaaS) verkleinen we de vervoersamoede in de Achterhoek. Door het ontwikkelen en testen van slimme, genetwerkte en participatieve mobiliteit kunnen vraag en aanbod in de Achterhoek veel beter op elkaar worden afgestemd. Met als beoogd effect het verbeteren van de leefbaarheid in de regio voor alle inwoners, jong en oud.

4 Smart Living

4.1 Leefbare regio

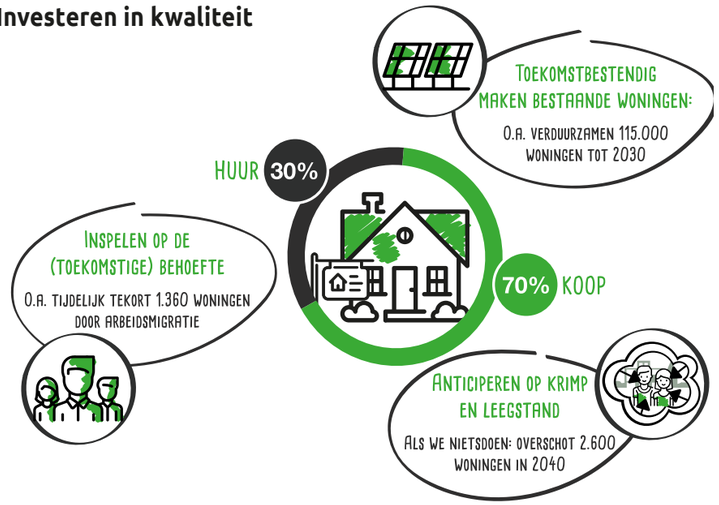
Thematafel Wonen & Vastgoed

De woningmarkt anno 2019 is dynamisch en niet alle veranderingen zijn beïnvloedbaar. Voorop staat dat we willen dat de Achterhoek een aantrekkelijk woongebied blijft. In het Achterhoeks Woonwensen- en Leefbaarheidsonderzoek (2018) geven inwoners hun woonomgeving een 7,8. Het kleinschalige, groene landschap en de karakteristieke dorpen en steden leveren een grote bijdrage aan het woongenot. Dat is iets om te koesteren, zeker nu bij steeds meer mensen de kwaliteit van hun leefomgeving hoog op het prioriteitenlijstje staat.

Om de aantrekkelijkheid van de Achterhoek te waarborgen, liggen er uitdagingen in de centra van steden en dorpen en het buitengebied. Denk aan het verkleinen van kernwinkelgebieden om leegstand te voorkomen, nieuwe bestemmingen voor of sloop van vrijkomende agrarische bebouwing en de noodzaak van grootschalige asbestsanering.

Juist in een regio waar het accent ligt op de bestaande woningen, zijn er volop kansen voor creativiteit en innovatie. Hoe kunnen we een leegstaand gebouw omvormen tot bijvoorbeeld (starters)woningen? Welke mogelijkheden zijn er voor 'erfdelen' in het landelijk gebied? De Achterhoek is een proeftuin voor nieuwe woonconcepten. De energietransitie en vergrijzing zijn van blijvende invloed op de woningmarkt. Met het oog op de toekomst moeten woningen energieneutraal en levensloopbestendig worden. Omdat veel bewoners geen urgentie voelen om hun huis aan te passen, willen we investeren in financiële of praktische ondersteuning daarbij.

Investeren in kwaliteit

Wat willen we bereiken?

De score voor leefbaarheid in de Achterhoek blijft minimaal op het gemiddelde van een 7,8.

We willen een woningvoorraad die meebeweegt met de demografische ontwikkelingen en die kwalitatief en kwantitatief voldoet. Een aantrekkelijke en passende woningvoorraad is ook belangrijk voor het behouden en aantrekken van arbeidskrachten. We willen leegstand voorkomen en ruimte bieden aan nieuwe en bijzondere manieren van wonen. De verbinding tussen wonen, werken en aspecten als cultuur, recreatie, voorzieningen en sociale cohesie willen we versterken.

Wat gaat de Achterhoeker merken van de Visie 2030?

- **Passende woningen voor iedereen**
- **Minder asbest, meer zonnepanelen**

Hoe gaan we wat doen?

Voor de toekomst van de Achterhoek ligt de focus op de bestaande woningvoorraad. Verduurzamen van woningen krijgt de hoogste prioriteit, omdat het een vliegwiel is voor kwaliteitsverbetering. Ook richten we ons op het levensloopbestendig maken van woningen, zodat meerdere doelgroepen bediend kunnen worden.

> ***"Onze gezamenlijke prioriteit ligt bij de bestaande woningvoorraad en de verduurzaming daarvan. Ook het verhogen van kwaliteit en het levensloopbestendig maken van woningen hoort hierbij. Daarnaast zien we dat er vraag is naar nieuwe woningen. Onze aandacht gaat daarbij uit naar het in beeld brengen van de behoefte en lokaal maatwerk: voor wie is wat waar nodig? We gaan voor slim wonen in de Achterhoek."***
> ***Els Birkenhäger, vice-voorzitter Wonen & Vastgoed***

Waar mogelijk zorgen we voor transformatie van leegstaand vastgoed naar een woonbestemming – zo benutten we bestaande stenen. Daarbij spannen we ons gezamenlijk in om bepaalde woningen, die niet aan de eisen van de tijd voldoen, uit de markt te laten verdwijnen.
Bij extra nieuwbouw geldt het credo 'van kwantiteit naar kwaliteit'. We streven naar de juiste woning op de juiste plek op de korte termijn (2-5 jaar), de middellange termijn (5-10 jaar) én de lange termijn (10 jaar en langer). Het overgrote deel van de woningen in de Achterhoek staat er al. Op korte termijn zien we extra vraag naar woningen ontstaan. We gaan voor een flexibel woonbeleid, gericht op het oplossen van knelpunten. We voegen alleen extra nieuwbouw toe als dit bijdraagt aan het oplossen van de mismatch op de lokale woningmark. Er komt een regionale set aan kwaliteitscriteria op basis waarvan nieuwe woningbouwplannen worden beoordeeld.

Bijsturing vindt plaats door fasering (kwantitatief) en/of het aanpassen van woningbouwplannen (kwalitatief). Op deze manier zorgen we voor een evenwichtige toevoeging van het aantal nieuw te bouwen woningen. Hierbij gebruiken we de nieuwste technieken en innovaties op het gebied van duurzaam en tijdelijk bouwen en installeren.
Uitgangspunt vormen dus lokale trends en maatwerk. We baseren ons daarbij op feiten en trends om op basis van actuele gegevens te kunnen sturen. We denken daarbij vanuit de regio en haar kernen en niet vanuit gemeentegrenzen. Jaarlijks vindt er op regionaal niveau monitoring (en indien nodig bijsturing) plaats. Er is experimenteerruimte voor vernieuwende, flexibele en tijdelijke woonvormen.
Ten slotte gaan we een transformatie-en sloopstrategie voor leegstaand en leegkomend vastgoed ontwikkelen en uitvoeren (agrarische bebouwing, kantoren, detailhandel, maatschappelijk vastgoed). Ook zetten we actief in op het verkleinen en transformeren van de kernwinkelgebieden in de centra om leegstand te beperken. Inbreiden gaat boven uitbreiden. In principe komen er geen nieuwe uitbreidingslocaties meer bij. Bij deze aanpak hoort natuurlijk ook het ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen. We onderzoeken of en hoe er een transformatie- en sloopfonds kan komen.

4.2 Schone regio

Thematafel Circulaire economie & Energietransitie

In het Akkoord van Groenlo is afgesproken om als Achterhoek al in 2030 energieneutraal te zijn. Het omgaan met grondstoffen en afval volgens het kringloopprincipe is een essentieel onderdeel van een klimaatvriendelijke economie. Gerelateerd hieraan is onze ambitie om voorop te blijven lopen op het gebied van circulaire landbouw.

Wat willen we bereiken?

In 2030 wekt de Achterhoek haar eigen energie op, is afval een grondstof geworden en is er meer biodiversiteit door minder emissies

Met deze ambitie groeit de Achterhoek uit tot de schoonste regio van het land. In 2030 wordt afval niet langer als een probleem of als een kostenpost gezien, maar als een nuttige grondstof. Energie wordt duurzaam opgewekt en bij het gebruik ervan staat besparing centraal. We verminderen emissies en creëren zo ruimte voor een grotere biodiversiteit. Ook voor (agrarische) bedrijven is dit interessant om nieuwe, circulaire verdienmodellen te kunnen ontwikkelen.

Hoe gaan we dat doen?

Het landelijk klimaatakkoord wordt door dertig regio's uitgewerkt naar regionale doelen voor energiebesparing en grootschalige energieopwekking. Om de Achterhoek aardgasloos te maken, wordt een regionaal warmteplan opgesteld; voor wijken en dorpen wordt gekeken wat nodig is. Ook komt er een regionaal windturbineplan. Het (verbrede) energieloket zorgt voor bewustwording bij inwoners en bedrijven, geeft integrale adviezen over de woning en begeleidt inwoners bij de realisatie. De focus ligt daarbij op de bestaande woningvoorraad om zo de energiedoelstelling te kunnen halen.

> **"De Thematafel Circulaire economie en Energietransitie maakt van de Achterhoek de schoonste regio van het land, met een circulaire landbouw, duurzame ondernemingen, hergebruik van bouwmaterialen en schone Achterhoekse energie!"**
> ***Paul Hofman, voorzitter Circulaire economie & Energietransitie***

In 2030 is de Achterhoek koploper in de kringlooplandbouw, doordat 80% van de agrarische ondernemingen hierbij is aangesloten. De Achterhoek loopt nu al voorop dankzij projecten als de Vruchtbare Kringloop (deelname door circa 300 agrarische bedrijven), Kunstmestvrije Achterhoek, Groene Kenniswerkplaats met het Zone.college en Proefboerderij De Marke. Deze projecten worden doorontwikkeld tot een vitaal ecosysteem voor kringlooplandbouw, met De Marke als open innovatie- en kenniscentrum. We blijven nieuwe pilots op het gebied van kringlooplandbouw ontwikkelen en bevorderen daarmee de biodiversiteit.

Kunstmestvrije Achterhoek
De Achterhoek is experimenteerregio voor de EU op het gebied van het winnen van kunstmest uit natuurlijke mest. Hiermee wordt het probleem van 'restmest' opgelost en hoeft er geen kunstmest geproduceerd te worden. Er ontstaan een productiemethode en een product die ook nog eens geschikt zijn voor de export.

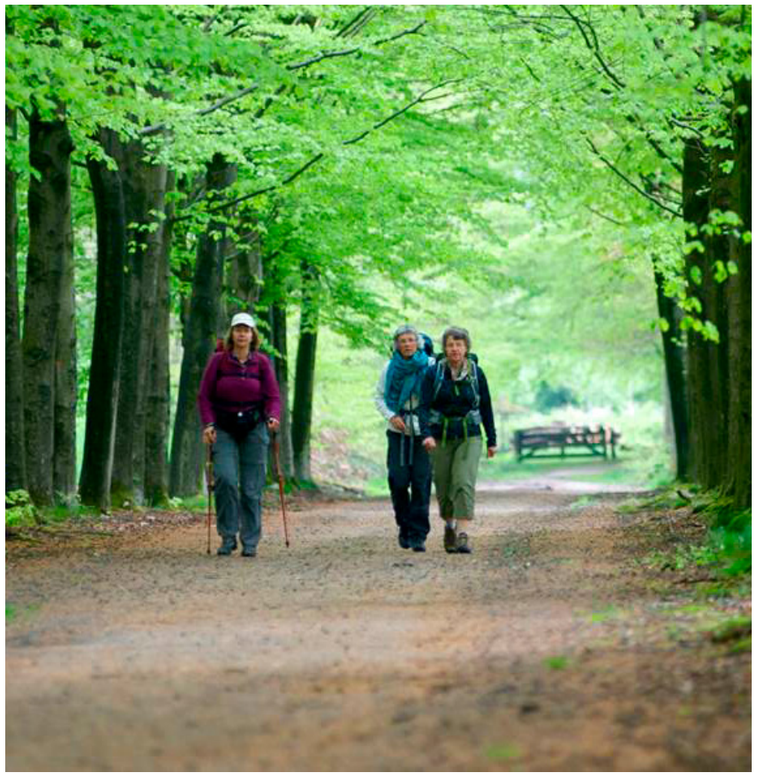
De bedijvenparken dragen bij door circulair te worden als efficiënt werkende en zelfvoorzienende ecosystemen; als eerste drie bedrijvenparken in Berkelland, Doetinchem en Oost Gelre. Ook de bouw draagt bij aan circulaire economie; door het vroegtijdig inventariseren van te slopen gebouwen wordt duidelijk hoeveel en welke materialen voorhanden zijn voor hergebruik. De opzet van een Grondstoffenbank en een Materialenwerkplaats zijn hiervoor in voorbereiding.

4.3 Gezonde Regio

Thematafel Gezondste Regio

De gezondheidszorg in de Achterhoek is van hoog niveau. Maar om voorbereid te zijn op de toekomst, waarbij er meer ouderen zijn en minder personeel, zullen we nog iets anders moeten doen. We richten ons op vernieuwing en verbetering binnen zorg en welzijn zodat de gezondheid van de Achterhoekse inwoners kan toenemen. We werken hiervoor aan een integrale agenda met doelen voor de lange termijn.

We hanteren twee pijlers: preventie en zorginnovatie. Door te investeren in preventie kunnen we een groot aantal ziekten voorkomen, waardoor minder ingrijpen nodig is. Door een gezonde leefstijl (gezonde voeding, niet roken, matig met alcohol en voldoende bewegen) in het dagelijks leven te integreren, zal op de lange termijn minder zorg (ingrepen, medicijnen, hulpmiddelen) nodig zijn. Daarnaast biedt zorginnovatie de mogelijkheid voor slimme oplossingen zodat alle inwoners van de Achterhoek goede zorg kunnen blijven ontvangen, ook in 2030. Denk aan zorg op afstand via computer of tablet en de ontwikkeling van een digitale, veilige en persoonlijke gezondheidsomgeving.

Wat willen we bereiken?

Er heeft in 2030 een verschuiving plaatsgevonden naar slimmere zorg en het voorkomen van ziekten

Het zogenoemde 'prevent model' geeft aan hoe preventie op alle groepen binnen de samenleving kan worden toegepast en welke resultaten behaald kunnen worden. We zetten in op de filosofie van 'positieve gezondheid', met andere woorden het vermogen van mensen zich aan te passen en zelf regie te voeren in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven.

> **"De gezondste regio is een fantastische ambitie en tegelijkertijd een grote opgave voor ons allemaal. We weten dat gezondheidsproblemen deels onvermijdelijk zijn door aanleg, pech of een hoge leeftijd. Maar een belangrijk deel is te voorkomen of te beperken. Het is toch geweldig als we niet alleen onze toekomst, maar ook die van onze ouderen, kinderen en werknemers gezonder kunnen maken. Dat is mogelijk door onze eigen inzet en innovaties voor mensen met beperkingen. We gaan echt niet wachten op 2030. Gewoon elke dag 'd'ran'."**
> ***Dick ten Brinke, voorzitter Gezondste Regio***

De 'gezondheidspiramide' geeft een nieuwe visie op de organisatie rondom gezondheid en zorg. Het vertrekpunt is voorkomen dat mensen ziek worden en zorg nodig hebben. Door op alle niveaus te investeren in leefstijl, preventie, gezondheid en gedrag kan een groot deel van de ziekte- en behandelkosten vermeden worden. Extra aandacht gaat daarbij uit naar mensen met de grootste gezondheidsachterstand, zoals de groep met een lage sociaaleconomische status. Door het stimuleren van een gezonde leefstijl hopen we het ziekteverzuim terug te dringen en daarmee de arbeidsparticipatie te verhogen.

In beweging naar een gezondere generatie
Door vanuit het gezin, de school en de woon- en sportomgeving gezond gedrag bij jonge tieners te bevorderen kunnen we voorkomen dat ze ongezonde gewoontes ontwikkelen zoals roken, overmatig drinken en onvoldoende bewegen. Dit vraagt om een integrale, gezamenlijke en lange termijnaanpak vanuit het sociaal domein, cure en care. De gezondheidseffecten zijn echter groot en zullen op de lange duur veel impact hebben. In de Achterhoek gaan we dit doen met het project 'In beweging naar een gezondere generatie', geïnspireerd door goede ervaringen die met deze aanpak zijn opgedaan in IJsland.

Hoe gaan we dat doen?

We werken aan verbindingen tussen het zorgen voor de gevolgen van een aandoening (care), het genezen van een aandoening (cure) en het voorkomen van een aandoening (preventie), zodat een integrale aanpak ontstaat. Hierbij investeren we in de samenwerking tussen partijen en aanbieders die op verschillende plaatsen in de keten werken. Op deze wijze is het mogelijk kennis en middelen richting preventie te verschuiven. De projecten die er komen, worden getoetst op hun bijdrage aan een gezonde leefstijl, vitale gemeenschappen en het slim begeleiden van gezondheidsproblemen. Een mooi voorbeeld is Achterhoek in Beweging, een project dat nauw aansluit bij de doelstelling van de Thematafel. Het verzamelen en analyseren van data over leefstijl, gedrag en gezondheid van de bevolking zijn belangrijk, zodat we weten waar we staan en waaraan we moeten werken.

5. Smart Governance

De samenwerking in de Achterhoek is in september 2018 in de nieuwe vorm van start gegaan. Ondernemers, maatschappelijke organisaties en de overheid werken samen in de Achterhoek Raad, de Achterhoek Board en aan de zes Thematafels. Deze samenwerking is ingericht om de opgaven waar de Achterhoek voor staat gezamenlijk op te pakken. Geen van de partijen kan dat alleen, ze hebben elkaar nodig.

5.1 Drie-O samenwerking

De drie O-samenwerking in de Achterhoek gaat verder dan een samenwerking tussen ondernemers en onderwijs, zoals gebruikelijk in een economic board. In de Achterhoek Board én in de Thematafels nemen naast onderwijs ook andere maatschappelijke organisaties (ziekenhuizen, zorgaanbieders, woningcorporaties etc.) deel. Daarmee is ook onze governance te zien als een vorm van open innovatie: we delen kennis, maken gebruik van elkaars netwerken en leren van slimme oplossingen die onze partners bedenken en toepassen. Daarnaast reikt de invloed van de Board verder dan gebruikelijk; er wordt in gezamenlijkheid besloten over de gehele breedte van de ruimtelijke- en sociaal-economische agenda (dus niet alleen over de economische agenda), over de richting die we kiezen en de visie die hieraan ten grondslag ligt. De Achterhoek loopt voorop in Nederland met deze nieuwe vorm van bestuurlijke samenwerking, vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling. Publieke samenwerking en publiek-private samenwerking vinden in gelijkwaardigheid plaats. Ook onze grensoverschrijdende samenwerking is vernieuwend vormgegeven met het grensoverschrijdende Grenzhopper netwerk en bijbehorende bestuurlijke samenwerking met de Duitse buren.
We hebben de samenwerking nu vernieuwend ingericht, maar daarmee zijn we er nog niet. De komende jaren willen we gebruiken om deze vernieuwende manier van samenwerken in de praktijk vorm te geven. Zo werken we de komende jaren aan besluitvorming waarbij het verschil in tempo van partijen (denk aan een gemeentelijk democratisch besluitvormingsproces versus een besluit van een ondernemer) gerespecteerd en positief gebruikt wordt. We blijven daarbij inzetten op de verbinding met partijen en thema's die raken aan onze agenda, zoals de sterke vrijetijdseconomie in de Achterhoek en initiatieven zoals Achterhoek in Beweging.

5.2 De Achterhoek Raad

Gemeenteraadsleden hebben een prominente en proactieve rol in de samenwerking. In de Achterhoek Raad hebben alle fracties van de zeven gemeenten een vertegenwoordiger afgevaardigd.
De Achterhoek Raad geeft in een vroeg stadium richting aan visie, begrotingen en plannen.

5.3 Monitoring

Doelen gesteld

Vanuit de visie zijn doelen geformuleerd over wat we willen bereiken. Aan de Thematafels is een eerste vertaling gemaakt om deze doelen concreet en toetsbaar te maken. Een uitwerking hiervan is te vinden in de doelenboom op pagina 16.

Uitwerking en uitvoering in de Thematafels

Volgens het drie-O principe zijn de Thematafels verantwoordelijk voor de vertaling van deze visie in jaarplannen, met een bijbehorende begroting. Tevens zijn ze verantwoordelijk voor de uitvoering. De Achterhoek Visie 2030 is nog niet op alle onderdelen even ver uitgewerkt in subdoelen. Zie de Visie 2030 als een flexibele agenda, die weliswaar richting en kaders geeft, maar waarbinnen ruimte is voor het inspelen op actuele ontwikkelingen op programmaniveau.

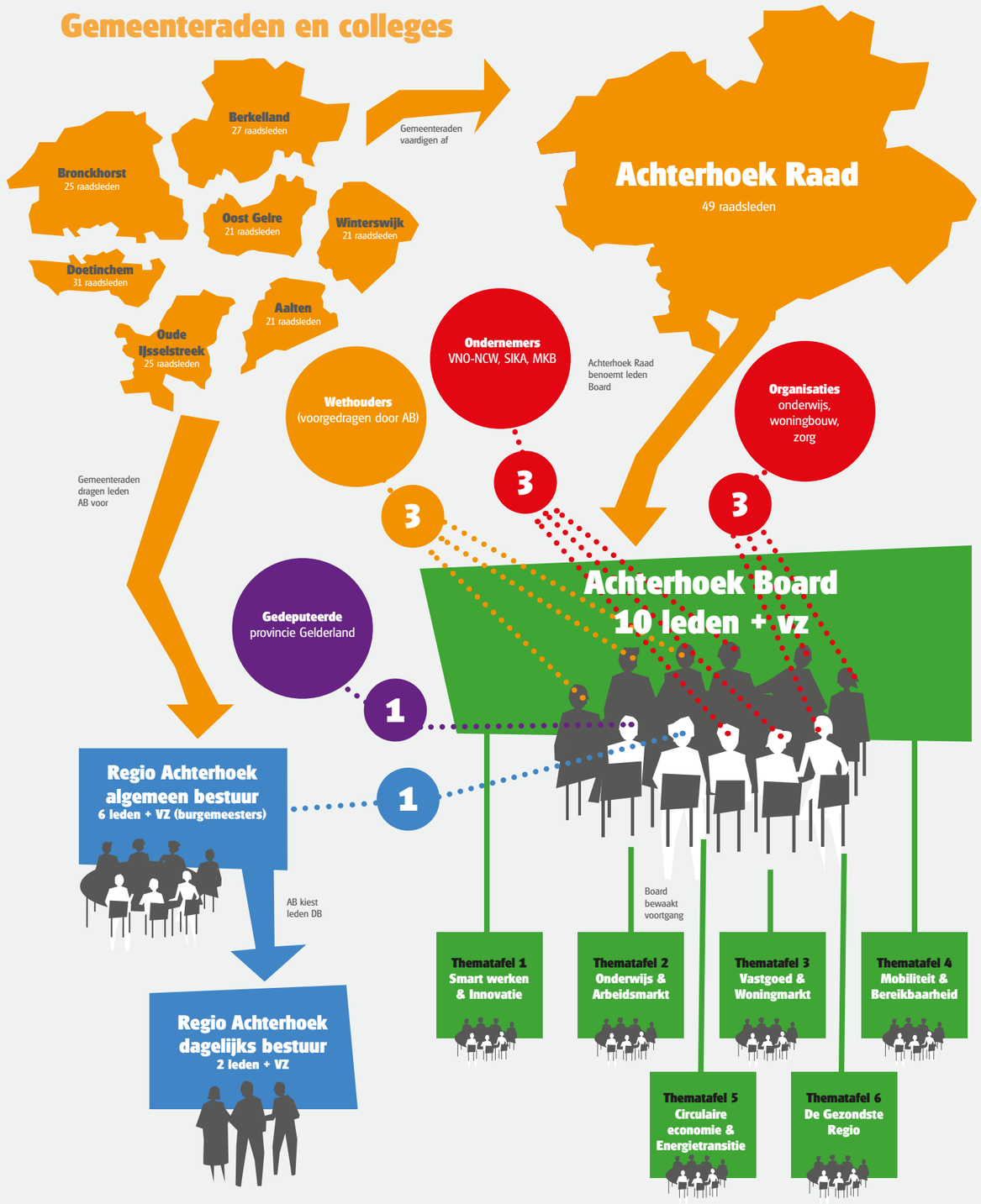
Starten met een nulmeting

De volgende stap is het komen tot een adequate monitoring om op systematische wijze te volgen of de inspanningen en acties ook tot de gewenste effecten leiden. Dit vraagt een vertaling van elke geformuleerde concrete doelstelling naar indicatoren die te monitoren zijn op basis van bestaande bronnen en, waar nodig en mogelijk, aanvullend onderzoek. Deze monitoring helpt ons de volgende vragen periodiek te kunnen beantwoorden: Hoe staan we ervoor? Wat gaat goed? Wat gaat niet goed? Waar moeten we bijsturen? Daarbij hebben we een helder en concreet vertrekpunt nodig. Daarom start de monitoringscyclus met een nulmeting. Nadrukkelijk willen we hier ook de drie-O samenwerking zelf in meenemen.

5.4 Financiën

De financiering van de projecten en programma's van de Achterhoek Visie 2030 loopt via verschillende lijnen en financieringsbronnen, zoals de investeringsagenda, de Gebiedsopgave, de Regio Deal, Interreg en programma's bij de provincie zoals Steengoed benutten. Coördinatie hiervan ligt bij Regio Achterhoek; de Achterhoek Board is bestuurlijk verantwoordelijk. Een en ander komt samen in de jaarplannen en bij de reguliere begrotingen.

Samenwerken in de Achterhoek

AMBITIE

Ruimte voor innovatie, Groeien in kwaliteit.
In 2030 heeft de Achterhoek een nog sterker bloeiende en innovatieve economie en een uitstekend werk-, leer-, woon- en leefklimaat.

ACHTERHOEK: TRIPLE SMART

SMART **GOVERNANCE**

OPGAVE!

- 11% bevolkingsdaling tot 2040; ontgroening en vergrijzing (in 2035 is 32% van de inwoners ouder dan 65 jaar).
- Digitalisering en robotisering leiden tot reshoring en groei in vraag naar medewerkers
- Afnemende beroepsbevolking (-12% tot 2030) en minder VO-leerlingen (-30% tot 2025).
- Huidige woningvoorraad voldoet niet aan de (toekomstige) behoefte.
- Verduurzamingsopgave tot 2030: 115.000 woningen.
- De verwachting is dat 40% van de agrariërs in 2030 is gestopt; dit geeft 1,6 miljoen m^2 vrijkomende bebouwing.

AMBITIE

SMART **ECONOMY**

Ruimte voor innovatie, groeien in kwaliteit
Een sterke economie, uitgaande van eigen kracht

SMART **LIVING**

Ruimte voor innovatie, groeien in kwaliteit
Een uitstekend werk-, leer-, woon- en leefklimaat

DOELEN

Gekwalificeerde regio

In 2030 zijn vraag en aanbod op de arbeidsmarkt meer in evenwicht.

Productieve regio

3% groei van de arbeidsproductiviteit in de maakindustrie en de agrosector.

Bereikbare regio

In 2030 is er energieneutraal, betaalbaar en betrouwbaar vervoer voor iedereen die zich vanuit, naar en door de Achterhoek wil verplaatsen.

Schone regio

In 2030 wekt de Achterhoek haar eigen energie op, is afval een grondstof geworden en is er meer biodiversiteit door minder emissies.

Leefbare regio

De score voor leefbaarheid in de Achterhoek blijft minimaal op het gemiddelde van 7,8.

Gezonde regio

Er heeft in 2030 een verschuiving plaatsgevonden naar slimmere zorg en het voorkomen van ziekten.

SUBDOELEN

Onderwijs & Arbeidsmarkt

1 Talenten op de arbeidsmarkt zijn benut v.w.b. vervangings- en uitbreidingsvraag (aantrekken van ruim 27.000 mensen) met de focus op de sectoren techniek en zorg.
2 Er functioneert een inclusieve arbeidsmarkt, waarbij er oog is voor de gehele beroepsbevolking.
3 De grensoverschrijdende samenwerking is toegenomen en belemmeringen van de grens rondom deze samenwerking zijn weggenomen.

Smart werken & Innovatie

1 Op het gebied van de maakindustrie en de agro-sector is de Achterhoek hét open innovatiesysteem van Nederland.
2 De Achterhoek beschikt over de inventieve vakman/vakvrouw van de toekomst (slim werken/sociale innovatie).
3 De Achterhoek ontwikkelt en implementeert de productie van de toekomst (slim innoveren/ economische innovatie).
4 De Achterhoek is dé stage- en afstudeerregio van Nederland.

Mobiliteit & Bereikbaarheid

1 Duurzaam: In de Achterhoek is het vervoer in 2030 energieneutraal en energieneutraal reizen wordt gefaciliteerd.
2 Betrouwbaar en Robuust: De hoofd-, regionale en lokale infrastructuur is kwantitatief en kwalitatief op orde en zonder belemmeringen voor reizigers en vervoerders tussen Duitsland en Nederland.
3 Slim: Er zijn slimme vervoersvoorzieningen die gebruik maken van telefoon en internet.

Circulaire economie & Energietransitie

1 De Achterhoek is energieneutraal.
2 De Achterhoek is koploper gebleven in de kringlooplandbouw.
3 Bedrijvenparken zijn efficiënt werkende ecosystemen en zijn zelfvoorzienend.
4 In de Achterhoek wordt circulair omgegaan met vastgoed en infrastructuur.

Wonen & Vastgoed

1 De woningvoorraad beweegt mee met de demografische ontwikkelingen en draagt tegelijkertijd bij aan het behouden en aantrekken van arbeidskrachten.
2 De bestaande woningvoorraad is in 2030 duurzamer en meer levensloopbestendig.
3 Leegstaand vastgoed is getransformeerd naar een andere functie (indien passend woningen) of gesloopt.
4 Er zijn nieuwe en bijzondere manieren van wonen die aansluiten bij de vraag en het bestaande aanbod.
5 De leefbaarheid blijft op peil door een integrale aanpak met aspecten als cultuur, voorzieningen en sociale cohesie.

Gezondste regio

1 De Achterhoek is de gezondste regio van Nederland door preventie en zorginnovatie.
2 Achterhoekers zijn zelf (langer) verantwoordelijk voor hun gezondheid.
3 Er is een stimulerend, bereikbaar en betaalbaar netwerk van gezondheids- en ondersteuningsdiensten beschikbaar voor de Achterhoeker.

TOETSBAARHEID/INDICATOR

1 Arbeidsparticipatie naar 73% (nu 66%)
2 Meten instroom uit het onderwijs (mbo+) en uit de pendel
3 Monitoring banenafspraak v.w.b. inclusieve arbeidsmarkt

1 3% groei van de arbeidsproductiviteit in de maakindustrie en agro-sector, gemeten als toegevoegde waarde per medewerker per tijd (en 2% voor alle andere sectoren).
2 35 kennisdeel- en businessclusters in 2025
3 40 start-ups en 20 scale-ups in 2025
4 250 bedrijven hebben slim werken en innovatie doorgevoerd
5 40% van de deelnemende studenten aan SmartHub/Innovatiehubs komt van buiten de Achterhoek met 10% internationale achtergrond

1 Mate waarin het vervoer in de Achterhoek energieneutraal is
2 Aantal laadpalen en groei naar een dekkend net
3 Afname van het aantal voertuigverliesuren
4 Reistijd op de ruggengraat van het OV in de Achterhoek
5 Tijd waarin Regionaal verzorgende voorzieningen met de beschikbare OV-modaliteiten bereikbaar zijn (doel: binnen 20 minuten)

1 Hoeveelheid energie die verbruikt wordt in de Achterhoek, die nog niet in de regio met hernieuwbare bronnen wordt opgewekt (bron is beschikbaar).
2 Aantal agrarische ondernemingen dat hun activiteiten koppelt aan verantwoord omgaan met bodem-water-lucht en natuurkwaliteit is opgelopen tot 80% (nu 10%).
3 Aantal bedrijvenparken (ondernemingen) dat individueel en/of samen in de directe omgeving en met hun ketenpartners verantwoord omgaat met grondstoffen, en afval tot een minimum beperken.
4 Aantal gebouwen en infrastructurele projecten dat circulair ontwikkeld, gebruikt en hergebruikt wordt.

Er is nog nadere uitwerking nodig maar de indicatoren kunnen betrekking hebben op:
- Passende woningvoorraad
- Kwaliteit van de woningvoorraad
- Woningmarkt
- Leegstand
- Duurzaamheid

Meten ervaren gezondheid via model positieve gezondheid. Vergelijking met Nederland en andere regio's.
1 Gezonde leefstijl
• 95% van de jeugd heeft in 2025 een gezonde leefstijl
• 72% van de Achterhoekers beweegt in 2025 voldoende (2016: 66,7%).
2 Zelfredzaamheid en sociale omgeving 94% van de Achterhoekers voelt zich in 2025 verbonden met anderen.
3 Chronisch zieken die gebruik maken van zorg op afstand gebruiken 30% minder medische zorg en ervaren meer regie over hun eigen gezondheid.